

Kopia till
Utbildningsdepartementet

Socialdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Gränlandet mellan sjukdom och arbete (SOU 2009:89)

Sammanfattning

Betänkandet understryker vad regeringen uttrycker i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, Utgiftsområde 15, s. 32) om behovet av att se över socialförsäkrings-systemet för studerande. Regeringen framhåller att det bör göras en översyn av bestämmelserna om studiemedel under sjukdom parallellt med att den parlamentariska utredningen ”Hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet” (dir. 2010:48) analyserar och föreslår regler för hur arbetsförmåga respektive studieförmåga ska kunna kombineras. CSN tillstyrker behovet av en sådan översyn och anser även att de frågor som rör studerande i betänkandet ”Gränlandet mellan sjukdom och arbete” ska tas med i översynen. CSN går därför inte på djupet i dessa frågor i detta yttrande. Förändringar som berör studerande ska samordnas med de förändringar som berör övriga i samhället.

- CSN föreslår att *datum för ikraftträdande* av föreslagna ändringar flyttas fram till tidigast sex månader efter riksdagens beslut och då till därefter närmast kommande halvårsskifte (den 1 januari eller den 1 juli).
- CSN konstaterar att om föreslagna ändringar i studiestödslagen och studiestödsförordningen ska genomföras så bör det ske efter den gemensamma översynen som nämns ovan. Om de i betänkandet föreslagna ändringarna ändå ska genomföras före den gemensamma översynen konstaterar CSN att det föreligger ett behov av att utarbeta ett nytt förslag till reglering istället för den ändring som utredningen föreslagit i den upphävda regeln i 3 kap. 33 § *studiestödsförordningen* (2000:655). Beroende på hur det nya förslaget kan komma att se ut bör det övervägas om 4 kap. 10-11 §§ i studiestödsförordningen ska ändras.
- CSN:s tolkning av förslaget om *ledighet i samband med nära anhörigs död* är att denna ledighet kan bli aktuell först *efter* att en nära anhörig avlidit. Oklart är dock huruvida ledigheten måste vara sammanhängande och huruvida det finns en borte gräns för uttagandet. CSN önskar här ett klagörande.

2010-10-20

- CSN utgår från att studerande som tar ut *graviditetspenning* och *särskild graviditetspenning* ska anmäla till CSN att de gör ett avbrott i sina studier under den tid då de uppbär ersättningen och att studiemedel inte ska utgå under denna period. Om denna tolkning är felaktig önskar CSN bli uppmärksammas på detta.
- CSN förordar att personer som är *partiellt sjukskrivna* under en längre tid, efter särskild prövning, ska kunna beviljas särskild ersättning under den tid de är sjukskrivna.
- CSN avvisar förslaget som innebär att *partiellt arbetsföra* personer ska fortsätta arbeta heltid men med lägre prestationskrav än övriga heltidsanställda.

Författningsförslag

CSN önskar att föreslagna regeländringar får ingå i en gemensam översyn enligt ovan. Om förslagen ändå ska genomföras före och separat från denna översyn tillstyrker CSN förslagen om ändring i 2 kap. 10 § och 3 kap. 24 § studiestödslagen (1999:1395) samt 2 kap. 21 § studiestödsförordningen.

CSN uppmärksammar att det i författningsförslaget till 3 kap. 24 § studiestödslagen felaktigt står ”studiehjälp” där det ska stå ”studiemedel”.

I betänkandet föreslås ändring i 3 kap. 33 § studiestödsförordningen. Denna regel är dock upphävd genom förordning (2010:442) och har ersatts av nya regler i 3 kap. 32 a – f §§ studiestödsförordningen. Ett nytt förslag måste därför utarbetas i denna del. Det alternativ som står närmast till hands och som ger störst enhetlighet torde vara att införa liknande regler för rätten till studiemedel vid ledighet i anslutning till nära anhörigs död som vid tillfällig vård av barn och vård av en svårt sjuk nästaende i 3 kap. 32 a – f §§ studiestödsförordningen. Ett alternativ är att införa en liknande regel som i 2 kap. 21 § studiestödsförordningen om rätten till studiehjälp vid ledighet i anslutning till nära anhörigs död.

Med anledning av de föreslagna ändringarna kommer CSN att behöva genomföra anpassningar i datasystem, ändra blanketter, uppdatera informationsmaterial, genomföra utbildningar m.m. För att kunna genomföra detta med önskad kvalitet föreslår CSN att datum för ikraftträdande av ändringarna flyttas fram till tidigast ett halvår efter riksdagens beslut och då till därefter närmast kommande halvårsskifte (den 1 januari eller 1 juli).

4.8.1 Ledighet och ersättning vid nära anhörigs död

CSN har redan konstaterat att förslaget till ändring i 3 kap. 33 § studiestödsförordningen måste omarbetas. Om den i betänkandet föreslagna regeln beträffande rätt till studiemedel vid ledighet i anslutning till nära anhörigs död konstrueras på samma sätt

2010-10-20

som reglerna beträffande vård av barn och närståendevård i 3 kap. 32 a – f §§ studiestödsförordningen bör det övervägas om reglerna om avskrivning av lån i 4 kap. 10-11 §§ i förordningen ska ändras så att även ledighet i anslutning till nära anhörigs död inräknas i den sammanhängande tid som ligger till grund för avskrivningar av studielån.

I de föreslagna ändringarna i studiestödslagen och studiestödsförordningen står ”i *anslutning till* nära anhörigs död”. Något klagörande kring vad som avses med lydelsen ”i anslutning till” finns inte. CSN utgår från att ledigheten ska kunna tas ut först *efter* en nära anhörigs död och att man, vid behov, under tiden dessförinnan använder sig av rätten till ledighet för vård av närstående. För att de föreslagna reglerna ska kunna tillämpas på avsett vis bör innebörden av lydelsen preciseras så att det står klart huruvida det finns en bortre gräns för uttagandet – om särskild närståendepenning endast ska kunna tas ut under tio efter varandra följande dagar med början t.ex. dagen efter den nära anhöriges död eller om det ska vara möjligt att börja att ta ut dagarna när det gått en tid efter dödsfallet. Det bör dessutom klargöras huruvida det ska vara möjligt att ta ut någon dags ledighet för att sedan göra ett kort uppehåll (för att t.ex. göra en tentamen) och därefter försätta att ta ut resterande dagar.

4.8.3 Graviditet

CSN utgår från att ett införande av *graviditetspenning* och *särskild graviditetspenning* innebär att studerande som nyttjar sådan ledighet ska anmäla till CSN att de gör studieuppehåll under ledigheten och att studiemedel inte ska betalas ut under denna tid. CSN önskar få detta bekräftat.

10. Övriga frågor

I utredningen belyses kortfattat situationen för arbetstagare som är partiellt sjukskrivna under längre tid och som inte under överskådlig tid kan förväntas arbeta heltid på grund av sjukdom. Dessa personer, som är aktiva arbetstagare, är svåra att hantera inom nuvarande sjukförsäkringsregler. CSN förordar därför att dessa personer, efter särskild prövning, får möjlighet att beviljas särskild ersättning under den tid de är sjukskrivna och då kanske ända fram till en pensionering. Om denna ersättning ska betalas till arbetstagaren eller direkt till arbetsgivaren i form av lönebidrag kan i nuläget bedömas vara en underordnad fråga.

CSN avvisar det presenterade förslaget som innebär att berörda arbetstagare ska fortsätta arbeta heltid med lägre prestationskrav än övriga heltidsanställda. CSN:s erfarenhet av partiellt arbetsföra personer är att dessa personers rehabilitering eller anpassning till arbetslivet sker bäst genom en minskad arbetstid utan att själva prestationskravet därför minskas under arbetstiden. Individuellt anpassade prestationskrav är en svår fråga att hantera inom arbetslivet. Denna fråga kan i sin tur aktualisera frågor om huruvida även annat än sjukdom ska beaktas i en sådan diskussion.

2010-10-20

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Kerstin Borg Wallin efter föredragning av verksjuristen Pernilla Björck i närvaro av chefsjuristen Åke Svensson. I arbetet med remissvaret har även processutvecklare Maria Grahn, utredare Lars Gustafsson, utredare Anna Kammerstad, personalhandläggare Karin Selling och förre chefsjuristen Åke Linander deltagit.

Kerstin Borg Wallin

Pernilla Björck